

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิท่านหนึ่ง ซึ่งมีผลงานเป็นที่ยกย่องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ท่านได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นราชบัณฑิตถึง 2 สาขา คือ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ไทยสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง กับสาขาวิชาคณิตศาสตร์ สำนักวิทยาศาสตร์ เคยดำรงตำแหน่งอุปนายกและนายกราชบัณฑิตยสถาน ท่านเคยรับใช้ประเทศชาติในฐานะข้าราชการประจำ และข้าราชการการเมืองหลายตำแหน่ง และดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำในหลายประเทศ

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นบุตรนายหิี นางจันทร์ทิพย์ นิมมานเหมินท์ เกิดที่ตำบลช้างม้อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2449

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2455 เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนช่วยส่งเสริมอนุกุลวิทยา จนสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ 1

พ.ศ. 2462 เข้าเรียนต่อโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจนสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 6

พ.ศ. 2466 เข้าเรียนโรงเรียนอัสสัมชัญกรุงเทพฯ จนสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 8

พ.ศ. 2468 เดินทางไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยลอนดอน (London University) จนสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาตรีวิศวกรรมศาสตร์

พ.ศ. 2473 ได้รับประกาศนียบัตรวิศวกรรมโยธา จากสถาบันแบตเตอร์ซีโพลิเทคนิค (Battersee Politechnic Institute)

พ.ศ. 2474 ได้รับปริญญาโทวิศวกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยลอนดอน

ประวัติราชการ

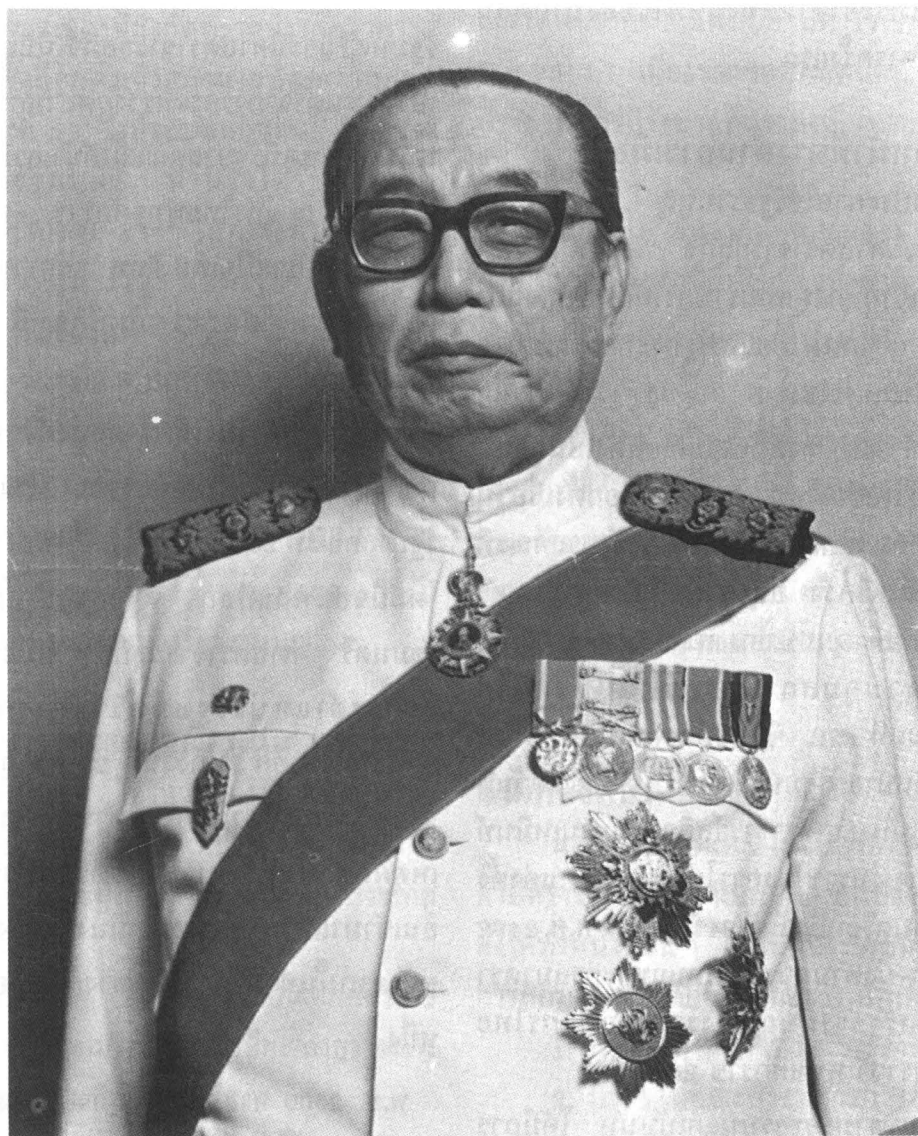
พ.ศ. 2475 เข้ารับราชการเป็นอาจารย์ประจำคณะอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2476 ทำหน้าที่บรรณรักษ์ห้องสมุดอีกหน้าที่หนึ่ง ในครั้งนี้ได้นำระบบใหม่ในการจัดห้องสมุดมาใช้

พ.ศ. 2478 เป็นเลขานุการคณะอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

พ.ศ. 2481 ทำหน้าที่เลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2483 รักษาการคณบดีคณะอักษรศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และเป็นหัวหน้าแผนกวิชาคณิตศาสตร์ ขณะเดียวกันเป็นอาจารย์พิเศษที่โรงเรียนนายร้อยเทคนิคทหารบกโดยไม่ขอรับค่าสอน และเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยด้วย

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์
(2449 - 2519)

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2485 รัฐบาลในขณะนั้นเห็นว่าศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นผู้มีคุณวุฒิและมีความสามารถ จึงส่งย้ายให้ไปดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งข้าราชการประจำตำแหน่งสุดท้ายของท่านตอนเข้ารับราชการครั้งแรก

ตำแหน่งหน้าที่ทางด้านการเมือง

เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2489 แล้ว ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นพวฒสภา และพ้นจากตำแหน่งเมื่อเกิดรัฐประหารในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2490

พ.ศ. 2491 ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ และได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2491 เมื่อคณะรัฐบาลคณะที่ 21 ซึ่งมีพันตรีควง อภัยวงศ์เป็นนายกรัฐมนตรี ลาออกในวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2491 เพราะไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ให้เป็นปกติได้ รัฐบาลคณะที่ 22 ซึ่งมีจอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรีเข้าทำหน้าที่ตั้งแต่วันที่ 8 เมษายน นั้น ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ก็ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีจนถึงวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2492 จึงพ้นตำแหน่งตามความในบทเฉพาะกาลมาตรา 186 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2492

ต่อมาตามรัฐธรรมนูญฉบับนั้น ได้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพิ่มเติมขึ้น และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะรัฐบาลคณะที่ 23 ซึ่งมีจอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลคณะนี้ ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงอุตสาหกรรม จนถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494 คณะบริหารประเทศชั่วคราวนำโดย พลเอกผิน ชุณหะวัณได้ประกาศยึดอำนาจการปกครองประเทศ และได้จัดตั้งรัฐมนตรีคณะที่ 24 ขึ้นโดยมีจอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี และมีศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมอีกครั้งหนึ่ง ด้วยเหตุที่รัฐบาลคณะนี้ได้นำเอารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2475 มาใช้อีกพร้อมกับฉบับแก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2482 และ 2483 เป็นเหตุให้คณะรัฐมนตรีคณะที่ 24 สิ้นสุดลงเมื่อวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2494 ครั้นมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะรัฐบาลคณะที่ 25 เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2494 และคณะรัฐบาลคณะที่ 26 เมื่อวันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2495 โดยมีจอมพลแปลก พิบูลสงครามเป็นนายกรัฐมนตรี ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ก็ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมอีก จนถึงวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2495 ท่านได้ลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีด้วยเหตุผลไม่เห็นด้วยในวิธีปฏิบัติราชการที่มีอำนาจอื่นเข้ามาแทรกแซงการดำเนินงานของกระทรวง หลังจากนั้นท่านได้วางมือทางการเมืองไประยะหนึ่ง

พ.ศ. 2500 ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ อีกครั้งหนึ่ง โดยไม่สังกัดพรรค สิ้นสุดความเป็นผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2500 เพราะจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติยึดอำนาจการปกครอง

ต่อมาศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ ได้ตั้งพรรคการเมืองชื่อพรรคสหภูมิ และดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่อีกครั้งเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2500 ในการเลือกตั้งครั้งนั้นในบรรดาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคปรากฏว่าพรรคสหภูมิได้รับเลือกตั้งเข้าสภามากที่สุด ในคณะรัฐบาลคณะที่ 29 ซึ่งมีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี ท่านจึงได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ จนถึงวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 เกิดการปฏิวัติโดยมีจอมพลถนอม กิตติขจร ผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นหัวหน้าเข้ายึดอำนาจการปกครองประเทศเป็นเหตุให้คณะรัฐบาลคณะนั้นสิ้นสุดลงและมีประกาศยุบพรรคการเมืองด้วย วันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502 ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในต่างประเทศ

พ.ศ. 2502 ได้รับแต่งตั้งเป็นเอกอัครราชทูตประจำประเทศอินเดีย เนปาล อัฟกานิสถาน และศรีลังกา โดยมีถิ่นพำนักที่นิวเดลี ประเทศอินเดีย

พ.ศ. 2508 ได้รับแต่งตั้งเป็นเอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกา จนเกษียณอายุราชการ เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2510

พ.ศ. 2511 ได้รับหน้าที่เป็นเลขาธิการองค์การรัฐมนตรีศึกษาธิการแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO-South-East Asia Ministry of Education Organization) อยู่ระยะหนึ่ง

ตำแหน่งหน้าที่ทางด้านการเมืองระยะที่สอง

เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2511 แล้วได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2512 และได้พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2514 เนื่องจากจอมพลถนอม กิตติขจร ประกาศปฏิวัติรัฐบาลที่ตนเองเป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง

วันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.2515 ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หลังจากเกิดความผันแปรทางการเมือง เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นรองนายกรัฐมนตรีในคณะรัฐบาลคณะที่ 34 ซึ่งศาสตราจารย์สัญญาธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ดำรงตำแหน่งนี้จนถึงวาระที่รัฐบาลคณะนั้นสิ้นสุดลงคือวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ.2517

ตำแหน่งหน้าที่อื่น ๆ

นอกจากตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ยังได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่อื่น ๆ อันเป็นประโยชน์แก่กุลต่องานศึกษาของชาติอีกหลายอย่าง เป็นต้นว่า

1. นายกสภามหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ประธานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
3. ประธานคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย
4. ประธานคณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์

5. ประธานคณะกรรมการโครงการมหาวิทยาลัยทางอากาศ

6. ประธานอาสาสมัครวัฒนธรรมไทย-การตะ

7. นายกสมาคมเพื่อรักษาสम्บัติวัฒนธรรม

8. นายกสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม

9. นายกสมาคมเกียรตินิยมอาชีวศึกษา

10. อุปนายกสยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์

ฯลฯ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน

- 26 ธันวาคม 2500 : มหาวชิรมงกุฏ
- 5 พฤษภาคม 2503 : ทูตียจุลจอมเกล้า
- 5 พฤษภาคม 2507 : ทูตียจุลจอมเกล้าวิเศษ
- 5 ธันวาคม 2507 : มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
- 16 มิถุนายน 2510 : รัตนาภรณ์ ชั้น 3
- 2514 : ดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา

งานอดิเรก

งานอดิเรกของศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์คงจะมีหลายอย่าง แต่ที่สำคัญคือการอ่านและสะสมหนังสือ ท่านเป็นนักอ่านที่ชอบอ่านหนังสือทุกประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งประวัติศาสตร์ การศึกษา การเมืองการปกครอง เมื่ออ่านแล้วก็เก็บรวบรวมหนังสือเหล่านั้นไว้ ท่านมีหนังสือเป็นจำนวนมากและได้จัดเป็นห้องสมุดส่วนตัวเรียกว่า “ห้องสมุดบ้านกรงนก” นอกจากนี้เป็นนักอ่านและสะสมหนังสือแล้วท่าน

ยังเป็นนักเขียนที่เขียนหนังสือได้นำอ่านมาก ตัวอย่างเช่น ท่านได้เขียนบทความเรื่องของคนแซ่หลี ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ชื่อ ประชาธิปไตยฉบับวันจันทร์ ทุกสัปดาห์ติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปี ครั้นจะต้องเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่เอกอัครราชทูต ณ ประเทศอินเดียจึงหยุดเขียน ต่อมาได้รวบรวมพิมพ์เป็นเล่มขนาด 16 หน้ายกใหญ่แบ่งเป็นเล่ม 1 และเล่ม 2 เมื่อ พ.ศ. 2516

นอกจากนี้ท่านยังชอบเลี้ยงนก ได้เลี้ยงนกไว้หลายชนิดเช่น นกเขา นกขุนทอง นกแก้ว นกเงือก นกยูง เป็นต้น และได้เขียนบทความเกี่ยวกับนกตีพิมพ์ในวารสารต่าง ๆ

หนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพของท่าน ณ วัดธาตุทอง เมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2519 ชื่อรวมเรื่องพูดและเขียน เป็นหนังสือที่รวบรวมบทความส่วนหนึ่งของท่านก็เป็นหนังสือที่มีคุณค่ายิ่งเล่มหนึ่ง

วาระสุดท้ายของชีวิต

ศาสตราจารย์สุกิจ นิมมานเหมินท์ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2519 ด้วยโรคหัวใจล้มเหลว รวมอายุได้ 70 ปี นับเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันมีค่ายิ่งของไทยอีกท่านหนึ่ง

ในงานพระราชทานเพลิงศพ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถได้พระราชทานพระราชสาส์นทรงแสดงความเสียใจถึงคุณหญิงจินดา นิมมานเหมินท์ภรรยาของท่าน ดังต่อไปนี้

วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๑๕

ถึง คุณหญิงจินดา นิมมานเหมินท์

เราขอแสดงความเสียใจกับคุณหญิง และครอบครัวของคุณสุกิจ ฯ
ในการที่คุณสุกิจ ฯ ถึงแก่อนิจกรรมอย่างกะทันหัน

คุณสุกิจ ฯ เป็นผู้ที่มีความรู้สูง เป็นที่ยกย่องในวงการศึกษา
ทั้งในและต่างประเทศ ได้ปฏิบัติราชการทุกด้านด้วยความสามารถ
และซื่อสัตย์สุจริต นำเสียดายที่เราขาดคุณบุคคลไปคนหนึ่ง

ที่มา : หนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพฯ

วรวิทย์ วสินสรากร

บรรณานุกรม

ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์. รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี (2475-2517). กรุงเทพฯ : กลุ่มรัฐกิจ, 2517.
พีรศิษฐ์ สมแก้ว. “รำลึก....สุกิจ นิมมานเหมินท์...บุคคลที่ซื่อสัตย์สุจริต” เดลินิวส์ ฉบับประจำ
วันอาทิตย์ที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2539.

สุกิจ นิมมานเหมินท์ . รวมเรื่องพูดและเขียน (พิมพ์เป็นที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ).
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2519.